א) גיטין סב., ב) [ברב אלפס איתא שמואל וברא"ש איתא אמר כד הנוא אמר כדו. ט [בגיטין חיתה שיטעום כנום עד שיתן וכו' וכן איתא ברי״ף וברא״ש], ד) [ע' תוס' יומא ל. ד"ה מלוה], ה) [לקמן מ:], ו) [מסכת כלה], ו) בד"י ליתא מלח ב׳ נדח״ה היחה ב׳ חנינה מלת ר' ובס"א אימה ר' מנינא, ס סוכה מו, ע) סוכה מו, י) [לעיל יב.], ל) בכורים פ"א משנה ו, () [סנהדרין ע. ע"ש], מ) [ועי פרש"י סנהדרין ע: ד"ה בדבר וכו' סנה לכן על ליים כלכל וכרי ומ"ש מוס' שם בהשגה ופירשו בענין אחר], () [חולין פו.], ס) [דברים כו], ע) [וע' מוס' בכורות ח. ד"ה באילן וכו"ן, פ) ומוף פ״הן,

תורה אור השלם

ונתתי עשב בשדה

 וְנְחַתְּיִּ עַשֶּב בְּשְּדְךְ לְבְהָמְתֶּךְ וְאַכַלְתְּ וְשְׂבָעְתִּ:
 ברוים יא טו ברוף אֲדֹנְי יוֹם יוֹם יַצְמְס לְנוּ הָאֵל יְשׁוּעְתַנוּ סֶלְה: תהלים סח כ ַניאמֶר אָם שְׁמֵּוֹעַ זִע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיף זִר בְּעַינָיוֹ תַּעֲשֶׂה כ. וַיאגוּ א תִּשְׁמֵע לְקוֹל וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיוּ הַהָּשֶׁר בְּעַינְיוֹ הַעְּשֶׁה בְּל הְשְׁרֵלְה לִמְצְוֹתִיו וְשְׁמֵרְת שְׁמְתִי בְּמִצְרְיִם לֹא אָשִׁים עַלִּיךְ כִּי אָנִי יְּרְ בְּאָרְ שמת טו כו בי וַיִּשְׁתְּ מִן הִייַן וַיִּשְׁבָּר הַ הַיִּבְּל בְּתוֹךְ אָדֶלְה: הַיִּבְּל בְתוֹךְ אָדֶלְה:

... בראשית ט כא בואשינו טכר. 5. וַתִּפְּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיַּדְעוּ בִּי עֵירָבֶּוּם הַם וַיִּתְבְּרוּ עֵלָה תְאַנָה וַיַּצָשׁוּ לָהֶם הָגרֹת: בראשית ג ז

הגהות הב"ח

(h) תום' ד"ה אימיה וכו' מיני דשאין הן ומיהו:

גליון הש"ם

גמ' מד"א הואיל ואר"י חמה מין אילן. ע' שנת דף מ"ו ע"ל תוס' ד"ה כוורת:

לעזי רש"י

בו"ז מלנ"ט. דלקת שקדים מוגלתית. **נייל"א**.

מוסף רש"י

אסכרה. חולי המתחיל במעיים וגומר בגרון הנקרא בונמלא"ן (שבת דג.) פעמים מנקבע בתוך פיו של אדם ומת. לשוו כי יסכר פי דוברי ומת, נשון כי יסכר פי דוברי שקר (תענית יש:). ומברין כל גופו. לשון בריאות (קמו מ:). קצח. מין אוכל הוא (ישעיה כח כה) היא זרע שחורה ודומה לפלפל ונמלאמ שמחים א המנים נפנפי המנחמת בין החטים (בת"י). כל יום ויום תן לו מעין ברכותיו. של שבת מעין של שבת, של חול מעין של חול, של יו"ט מעין של יו"ט המאורע (טובה מעין של יו"ט המאורע (טובה מעין של יי"ע המחורע (מובה מו.. כל ריקן מחזיק. מח מו.. כל ריקן מחזיק. מח שנחנין למוכו, מלא אינו מחזיק. מה שמוסף עליו (מובה מו.). אם שמוע תשמע. אם הוגלת לשמוע תשמע. או מוכל ללמוד או שמע, מוכל ללמוד או שמש. ולהומיף, ואם לאו לא תשמע. ללחר זמן לל יספיקו תשמע. ללחר זמן לל יספיקו בידן (שם). אם שמוע בישן. לא הלא של מומע בישן. מחזר על תלמודך ששמעת, תשמע בחדש. תתחכם נו להבין דברים חדשים מחוך להבין ישנים (שם). ואם דברים ישנים (שם). ואם יפנה לבבך. להתייאש על שוב לא תשמע. משתפנה לבד לבטלה שוב איו משמיעיו

שאללו וא"ל טול מפרוסת הברכה אף על פי שסח בינתים אין לריך לחזור לברך. ואף על גב דשיחה הויא הפסקה כדאמרינן במנחות (פרק ג' דף לו.) סח בין תפילין לתפילין לריך לברך וכן בכסוי הדסי

הך שיחה לורך ברכה ולא מפסקא: הביחו מלח. נמי אין נריך לברך אמר רב "מול ברוך מול ברוך אינו צריך שאף זו לורך ברכה שתהא פרוסה לברך הבא מלח הבא לפתן צריך לברך ור׳ של ברכה נאכלת בטעם: גביל יוחנן אמר אפי' הביאו מלח הביאו לפתז נמי לתורי. גביל את המורסן במים א"צ' לברך גביל לתורי גביל לתורי צריך ללורך השוורים: ובלע לה להדיא. לברך ורב ששת אמר יאפילו גביל לתורי כלומר מיד ולא המתין למלח ולפתן: נמי אינו צריך לברך דאמר יהודה אמר ירב יאסור לאדם ישיאכל קודם שיתן נשש. עכוב כמו בושש רכבו (שופטים ה). כלומר פת נקיה היא זו . מאכל לבהמתו שנא' יונתתי עשב בשדך ואין לריכה לפתן: אין מי רגלים כלים. מן הגוף אלא בישיבה לפי לבהמתך והדר ואכלת ושבעת: אמר רבא שכשהקלוח קרוב לפיסוק הוא דואג בר שמואל משום רבי חייא יאין הבוצע שלא יפלו נצוצות על רגליו ומפסיק: רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני בעפר סיחוח. ליכא נלולות: אסכרה. כל אחד ואחד רבא בר שמואל אקלע לבי בו"ן מלאנ"ט: המקפה אכילתו ריש גלותא אפיקו ליה ריפתא ובצע להדיא במים. שותה מים הרבה אחר אכילתו עד אמרו ליה הדר מר משמעתיה אמר להו שאכילתו לפה במים. וילף הברזל הלית דין צריך בשש: ואמר רבא בר שמואל מתרגמינן וקפא פרולא (מלכים ב ו): מונע הסכרה. שהחולי בה מחמת משום רבי חייא סיאין מי רגלים כלים אלא עלור בני מעים והעדשים משלשלים: בישיבה אמר רב כהנא ובעפר תיחוח אפילו קלה. רבותינו מפרשים נייל"א בלע"ז. בעמידה ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום אבל אני שמעתי מין זרעים שזורעין אותו בארץ ישמעאל: **למורח גורנו**. גבוה וישתין למקום מדרון: ואמר רבא בר שמואל משמיה דר' חייא יאחר כל אכילתך של קנח שרוח מערבית רוח לחה אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי ומתונתה היא ומכנסת הריח בתוך אתה נזוק תניא נמי הכי אחר כל אכילתד הגוף: הח בריחו הח בטעמו. הריח אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי קשה והטעם טוב: מדבקה ליה. אתה נזוְק תניא איהָך האכל כָל מאכל ולא בריפתא עד שקלט הטעם: ומקלפא ליה. בשביל הריח: כל יום ויום. אכל מלח שתה כל משקין ולא שתה מים בשבת מעין שבת ביום טוב מעין ביום ידאג מן ריח הפה ובלילה ידאג מפני יו"ט: כלי מלא. אדם חכם: אם אסכרה: ת"ר המקפה אכילתו במים אינו שמוע. פעם אחת סופך שתטה אזן בא לידי חולי מעים "וכמה אמר רב חסדא פעם החרת: הם השמע בישן. קיתון לפת אמר רב מרי א"ר יוחנן הרגיל ששנית ושלשת מה ששמעת אשתקד: בעדשים אחת לשלשים יום מונע אסכרה דעיקר חילן חרעה היה. דעיקר כל מתוך ביתו אבל כל יומא לא מ"ם משום הפירות היא הארץ והכל גדל הימנה: יבש המעין ונקלך האילן. היה לו דקשה לריח הפה ואמר רב מרי אמר רבי בית השלחין ובו מעין שהוא משקהו יוחנן הרגיל בחרדל אחת לשלשים יום מונע ממנו והלר בכורים ממנו ואחר כך חלאים מתוך ביתו יאבל כל יומא לא מ"ם משום דקשה לחולשא דלבא אמר רב חייא יבש המעין וכן שדה האילן וקלך בכורים ממנו ואח"כ נקלך האילן: בר אשי אמר רב הרגיל בדגים קטנים אינו מביה וחינו קורה. שחינו יכול לומר בא לידי חולי מעים ולא עוד האלא שדגים מן האדמה אשר נתתה לים דכיון דיבש המעין ונקלץ האילן ממנה בטלה לה ארעא: מביא וקורא. שהארך היא עיקר: שהוא הביא יללה. וזה הביא מיתה: שאין החינוק יודע לקרוא אבא ואמא. ווה נקרא עץ הדעת: גוווא.

שול ברוך. הבולע קודם שטעם מן הפרוסה בלע ממנה והושיט למי הבא מלח בו' צריך לברך. דהוי היסח הדעת והכי אמרי׳ בפ״ג דמנחות (דף נו.) סח בין תפילין לתפילין לריך לברך וכן הלכה אם סח בין ברכת המוליא לאכילה ובין ברכת קידוש לשתיה לריך לחזור ולברך אי לאו מילתא דשייכא לסעודה כמו טול ברוך וכן 163 בשחיטה לריך לחזור ולברך אי

ממילתא דשחיטה כמו העוד יותר בהמות ותרנגולים לשחוט או שיאמר אחח היטב שלא ישמט לך שלא תפסל השחיטה אין זו הפסקה ואנו אין אנו רגילים להביא על השלחן לא מלח ולא לפתן משום דפת שלנו חשוב והרי הוא כי הא דאמר בסמוך לית דין נריך בשם מיהו רבי מנחם היה מדקדק מאד להביא מלח על השלחן כדחיתה במדרש כשישראל יושבין על השלחן וממתינין זה את זה עד שיטלו ידיהם והן בלא מצות השטן מקטרג עליהם וברית מלח מגין עליהם: רבי יהודה היא דתנן יבש המעין ובו'. ונראה דהלכה כרבי יהודה דסתם לן תנא כוותיה ואם ברך על פירות האילן בורא פרי החלמה יצה: יביש המעין בו'. ים מפרשים לכך מביח וחינו קורח מפני שאינו נראה כמשבח להקב"ה אלא כקובל על מה שנתן לו אדמה

שאינה ראויה לפירות: איתיה לגווזא והדר אתי. מהכא נראה דתותים ופריזייש ובונטונ״ש וכיולא בהן לריכין לברך עליהם בורא פרי העץ שהרי דרך העץ להתקיים ימים רבים וכי שקיל הפרי בשנה זו הדר אתי פרי באותו העץ עלמו ש מיהו הביא ראיה הרב רבי מנחם מירושלמי דמסכת כלאים פי דמברכין על כל מיני דאטד בורא פרי האדמה דקאמר התם ההגין ואטדין מין אילן הם ואינן כלאים בכרם ופריך והתניא אלו הן מיני דשאים הקונדם והאטד ומשני תמן לברכה והכא לכלאים אלמא לענין ברכה מיני דשאין (4) ומיהו לדברי הכל פריזי"ש לריך לברך עליהם בפה"ע דאינו גדל על אטדין ועלו מתקיים משנה לשנה: ורבי

קטנים מפרין ומרבין ומברין כל גופו של אדם א"ר חמא ברבי חנינא הרגיל בקצח אינו בא לידי כאב לב מיתיבי רשב"ג אומר קצח אחד מששים סמני המות הוא והישן למזרח גרנו דמו בראשו לא קשיא הא בריחו הא בטעמו אימיה דרבי ירמיה אפיא ליה ריפתא ומדבקא ליה ומקלפא ליה: ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: א"ר זירא ואיתימא יר' חינגא בר פפא לאין הלכה כרבי יהודה ייוא"ר זירא ואיתימא ר' חיננא בר פפא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא ברוך ה' יום יום וכי ביום

מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו אלא לומר לך כל יום ויום תן לו מעין ברכותיו הכא נמי כל מין ומין תן לו מעין ברכותיו. יוא"ר זירא ואיתימא ר' חיננא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק אבל הקב"ה אינו כן מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנאמר יואמר אם שמוע תשמע אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע ד"א אם שמוע בישן תשמע בחדש ואם יפנה לכבך שוב לא תשמע: כותני יבירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא ועל פירות, הארץ בורא פרי העץ לא יצא ועל כולם יאם אמר שהכל נהיה בדברו יצא; גמ' מאן תנא דעיקר אילן ארעא היא אמר רב נחמן בר יצחק ר' יהודה היא דתנן ∘ייבש המעין ונקצץ האילן מביא ואינו קורא ר' יהודה אומר מביא וקורא: על פירות הארץ וכו': פשיטא א"ר נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לר' יהודה דאמר חמה מין אילן היא דתניא יאילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין שנאמר יושת מן היין וישכר רבי נחמיה אומר תאנה היתה שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו שנאמר זויתפרו עלה תאנה ר"י אומר חמה היתה שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שימעום מעם דגן •ם"ד אמינא הואיל ואמר רבי יהודה חמה מין אילן היא ליברך עליה בורא פרי העץ קמשמע לן יהיכא מברכינן בורא פרי העץ היכא דכי שקלת ליה לפירי איתיה לגווזא והדר מפיק

נכך נכנסים סוג שין מתמנישין אזמן, דהכי כמני אם יפנה לבכך ולא ששמע (שם). אלא יין. הלכך מסתברא דעל ידו נקנסה מימה ונכיה לעולם (שנהדרין ע:). שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו. מדמ הקב"ה באומל שהוא מכה בו הוא מניפא, נס במוך נס, כמו (איכה ד) ויצח אש בליון, וכמיב (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' מומח אש סביב (שנהדרין שם). שאין התינוק יודע. ומדקרי ליה עץ הדעת טוב וכע, ש"מ היינו חטים (שם).

הענף של עץ: מפיק. פירי חחריני:

של הותן, זהני פנה של היפט של היפט משמע (פסו, אלא יין. מלכן מספנלל דעל ידו נקנסה מימה ובכיה לעולס (מנהדרין עני). שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו. ברוא פרי האדמה מברכין עליו. ותניא בתוספתא כל שמוציא עלין מעיקרו עשב הוא, ובורא פרי האדמה מברכין שליו. ראינו לרבותינו הגאונים שאמרו משום רבותינו הגאונים שאמרו משום רבותינו הגאונים שאמרו משום רבותינו הנוויה מספיק טרפיה מן גווזיה, אילן הוא, ומברכין על פירותיו ברוא פרי משרשיו, כגון מוזי ובירגאן וקינברים ושושמי, מברכין של פירותיהן בורא פרי האדמה. כללא דמילתא היגי, עצים דיבשי בסיתווא באילני ובקייטא מלבלבין. והיומי, ירק דיבשי בסיתווא לגמרי והדר פריא משרשיו. וצלף דהוא נצפא, אע"ג דכלי בסיתווא והדר פארי משרשיו, עינו ביה רבנן וחזי דמקין משרשיו ומרן בורא פרי הארמה. כללא דמילתא היגי, עצים דיבשי בסיתווא באילני ובקייטא מלבלבין. והיומי, ירק דיבשי בסיתווא לגמרי והדר פריא משרשיו. וצלף דהוא נצפא, אע"ג דכלי בסיתווא והדר פארי משרשיו, עינו ביה רבנן וחזי דמקין משרשיו. ווא עץ הוא.

עד א ב מיי׳ פ״א מהל׳ ברכות הל׳ ח סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' קסו כו טוט"ע לוויתן סיי קטן סעיף ו וסימן רו סעיף ג: [ג] [מיי' פ"ט מהלכות עבדים הל' ח סמג עשין פו ח"ל ומקדימין מזון הבהמות ועבדים לסעודת עלמו הרי הוא אומר כעיני עבדים אל

הוח חומר כעיני עבדים חג
יד אדוניהם כעיני שפחה אל
יד גברתה ולע"ק]:
יד ד ה מיי' פ"ו מהל'
ברכות הלכה ג סמג

עשין כו טוש"ע או"ח סי עסין כו טוטייע מוייח סיי קסו סעיף ה: עו ג מייי פ"ד מהלי תפילין הלי יח טוט"ע או"ח סיי ג סעיף יג:

עו ז ח שו"ע או"ח סי׳ קע סעיף כב בהגה וסי קעט סעיי ו: קעט סעיי ו: עדו ט מייי פ"ד מהל' דעות

שב י ב מיי שם הלכה ט: ברכות הלכה א סמג עשין כו טוש"ע או"ח סימן רה סעיף א:

פא מ מיי שם הלכה י סמג

שם נוש"נו או"ם סי' כו מעיף א: פב ג מיי' פ"ד סעיף ה: מיי' פ״ד מהל' בכורים הלכה יב: פג ס טוש"ע או"ח סי׳ רג

:סעיף

רבינו חננאל אמר רב טול ברוך טול

ברוך אינו צריך לברך ור' יוחנן אמר אפי' הביאו מלח נמי א"צ לברך ורב ששת אמר אפילו גביל לתורי נמי אינו צריך לברך. פי׳, אם ברך אדם המוציא לחם ובצע, וקודם שיאכל אמר לאחד טול פרוסה של המוציא, לא [הפסיק] [הפסיד] הברכה, ואין צריך לחזור ולברד ברכה אחרת. וחוור לכון בוכו אחות. וכן אם אמר הבא מלח הבא לפתן, ואפילו אם אמר גביל לתורי, הנהו כולהו לצורך הסעודה הן, ואין צריך לברך ברכה אחרת, דקיי"ל דכל מידי דהוי מחמת הסעודה לאו הפסקה הוא, דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיטעום וכו׳. לית דין צריך בשש. וכר. לית דין צריך בשש. אין צריך המברך להתבושש ולחזור על הלפתן, אלא מברך לאלתר מפני שיש בו מלח. וסוגיין דשמעתין אם יש בה מלח, או היא מתובלת בתבלין וכיוצא בהן, אינו צריך לחזור על לפתן, דהא רבה בר שמואל דאמר איז הבוצע רשאי מלח או לפתן, בצע אריפתא לאלתר, ואמר לית דין צריך בשש, כלומר מתובל הוא ואיתימא ר' חיננא בר פפא הלכה כר' יהודה. ובפי' ר״ח ליתא האי פסקא]. [מאי טעמא דר׳ יהודה כלומר אם היא שבת מברך . ברכת שבת ואם יום טוב ברכת שבת ראם יום טוב הוא מברך ברכת יום טוב. הכא נמי כל מין ומין תן לו ברכתו בפני עצמון. מתני': בירך על פירות האילן וכו'. שמע מינה עיקר ארעא. היכא מברכינן היכא דכי שקלת ליה לפירי היכא דכי שקלת ליה לפירי ליתא לגוזא וכו׳. ואסיקנא ליתא לגווא וכוי. ואטיקנא כל היכא דכד שקלת לפירא הדר מפיק פירא אחריתי זהו אילן, ומברכין עליו בורא פרי העץ. וכל היכא

דכד שקלת ליה לפירא מיית

גילה או גווזא ולא מפיק